

В.М. Островський

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Робочий зошит для 6 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

До підручника Л. Масол, Л. Аристової

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з дисциплін художньо-естетичного циклу
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 78 (075.2)
ББК 85.31 я72
О-77

Рецензенти:

З.М. Стельмацук — кандидат педагогічних наук,
доцент Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка
С.М. Лазорко — вчитель музичного мистецтва вищої категорії, методист

Робочий зошит розроблено до підручника «Музичне мистецтво. 6 клас»
(автор В. Масол, Л. Аристова) — переможця Всеукраїнського конкурсу рукописів
підручників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з дисциплін художньо-естетичного циклу
Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист ПТЗО №14.1/12-Г-795 від 26.06.2015)

Островський В.М.

О-77 Музичне мистецтво : робочий зошит для 6 кл. загальноосвітн. навч. закл.: до підруч. Л. Масол,
Л. Аристової / В.М. Островський. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. — 88 с.

ISBN 978-966-10-4088-4

Мета зошита — допомогти учням засвоїти програмовий матеріал, навчити сприймати, розуміти
і любити музику, а також стимулювати творчу діяльність дітей на уроках музики.

Для учнів шостих класів, учителів і батьків.

УДК 78 (075.2)
ББК 85.31 я72

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-4088-4

© Навчальна книга — Богдан, 2015

Юний друже!

Цей посібник допоможе тобі поринути у чарівний світ музики, відкрити життєдайне джерело людських почуттів і переживань, розвинути художньо-творчі здібності.

Користуючись посібником, ти навчишся слухати та сприймати музику, розчувати та виконувати пісні, ознайомишся з творами українських і зарубіжних композиторів.

Основні вимоги до співу

1. Співати потрібно стоячи або сидячи.
Сійте прямо, голову тримайте вільно, не напружуйтесь.
Плечі відведіть назад, руки вільно опустіть.
Під час співу сидячи руки покладіть на коліна або стіл.
2. Дихайте спокійно, плечі не піднімайте.
Кожне слово пісні вимовляйте чітко і виразно.
3. Співайте м'яким наспівним голосом.
Співаючи в хорі, не виділяйтесь.
Прислухайтесь до співу однокласників, не викрикуйте.
4. Ваш спів повинен бути виразним, красивим, на радість вам і слухачам.
5. Не можна співати голосним різким звуком. Недбале ставлення до свого голосу, крик, вереск можуть призвести до втрати голосу.
6. Не співайте на холодному чи сирому повітрі.

Жанри музичного мистецтва

1. Жанри камерно-вокальної музики
2. Жанри хорової музики
3. Жанри камерно-інструментальної музики
4. Жанри симфонічної музики

Урок 1

Пісня

Музичні жанри поділяють на *вокальні* та *інструментальні*. Наймасовішим і найдоступнішим жанром камерно-вокальної музики є **пісня**, яка супроводжує людину в праці та відпочинку, в радості й смутку. Пісні можна виконувати не тільки співом, а й грою на музичних інструментах.

Слухання музики.

а) Український композитор Левко Ревуцький. «Пісня».

Чому композитор назвав свій твір «Піснею»?

Тому що він має чітко виражений:

пісенний характер маршовий характер

Чи можна зрозуміти зміст музики, коли немає літературного тексту?

ні так не завжди

б) Австрійський композитор Густав Малер.

Фрагмент III частини Симфонії №1 (до-мажор).

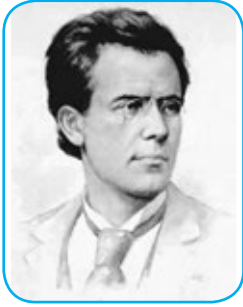
Яку з пісень композитор використав у цьому творі?

- «Дівка Явдошка»;
 «Од Києва до Лубен»;
 «Братик Яків».

Музичні жанри — різновид музичних творів, що визначаються за різними ознаками: змістом, будовою, засобами виразності, особливостями виконання.

Левко Ревуцький (1889–1977). Український композитор, піаніст, педагог, професор. Писав симфонічні твори, увертюри, вокально-симфонічні твори, концерти для фортепіано, сонати, прелюдії, балади, твори для скрипки, хорові та вокальні твори.

Густав Малер (1860–1911). Австрійський композитор і диригент. В основному його творчість складається з симфонічних творів. До раннього періоду творчості належать симфонії, які опираються на матеріал вокальних циклів.

Пригадайте, як позначаються на письмі звуки різної тривалості, і виконайте ритмічну вправу. Позначте розмір.

Розучування пісні.

Од Києва до Лубен

Українська народна пісня

Од Києва до Лубен насіяла конопель.

Приспів:

Дам лиха закаблукам,
Закаблукам лиха дам.
Достанеться й передам!

Од Ніжина до Прилуки та й побила закаблуки.

Приспів.

Од Полтави до Хорола черевички попорола.

Приспів.

А мій батько чоботар, черевички полатав.

Приспів.

Запряжу я козу в віз та й поїду по рогіз.

Приспів.

Запряжу я півня в сани та й поїду до Оксани.

Приспів.

Запряжу я барана — куди люди, туди й я.

Приспів.

Гімн

Тема любові до своєї Батьківщини, народу, рідної землі, прагнення до волі та незалежності завжди була головною і переважаючою у творах поетів, письменників, художників та композиторів. Їхні твори були і є актуальними як символи-заклики до єдності українського народу, боротьби за незалежність, а патріотичний дух їхніх творів не згас і сьогодні.

Слухання музики.

а) Український композитор Михайло Вербицький.
«Державний гімн України».

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття українці, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

б) «Гаудеамус» – всесвітньо відомий гімн студентської молоді.

Які виражальні засоби надають цим творам урочистого характеру?

☐ виразність мелодії	☐ надзвичайно потужна сила звуку
☐ помірний темп	☐ чіткий ритм
☐ змінний лад	

Чим відрізняється жанр пісні від гімну?

☐ однаковим змістом	☐ ритмом	☐ мелодією
☐ урочистим характером	☐ манерою виконання	

Напишіть, з якого твору цей фрагмент.

Михайло Вербицький (1815–1870). Український композитор, хоровий диригент, священник. Писав музику до драматичних вистав, твори для симфонічного оркестру, увертюри, вальси, полонези, пісні, серенади, хорові твори та інші церковні композиції для чоловічого та мішаного хорів.

Виконання пісні. «Од Києва до Лубен».

Як потрібно виконувати пісню, щоб передати її танцювальний характер?

☐ тужливо	☐ весело	☐ журливо
☐ жартівливо	☐ жалібно	☐ радісно

Камерна музика — твори, призначені для виконання невеликим складом музикантів у невеликих приміщеннях.

Вокальні вправи та розспівки.

Щоб розвинути хороший співочий голос і досягти легкого, виразного співу, потрібно виконувати спеціальні вокальні вправи та розспівки. Ці вправи побудовані на окремих звуках, звукорядах, тризвуках, поспівках, а іноді й на окремих фразах із пісень.

Співайте спокійно, уважно прислухайтеся до співу вчителів і товаришів. Стежте за співочою поставою та правильним диханням. До розспівки потрібно ставитися дуже ретельно, бо це є перший крок до чистого інтонування звуків, розвитку і формування музичного слуху.

Ма - ме - мі - мо - му.
Да - де - ді - до - ду.

Ма - ме - мі - мо - му.
Да - де - ді - до - ду.

Романс

Одноголосий камерний твір з інструментальним супроводом називають романсом. Мелодія романсу органічно пов'язана з текстом і передає не тільки загальний характер, структуру, а й ритм поетичного твору. Романс виник в Іспанії та згодом набув поширення в інших країнах світу.

Слухання музики.

а) Російський композитор Георгій Свиридов. Романс «Гірські вершини».

б) Російський композитор Антон Рубінштейн. Романс «Гірські вершини».

Які виражальні засоби застосовували автори в своїх творах, щоб підкреслити поетичний образ вірша М. Лермонтова?

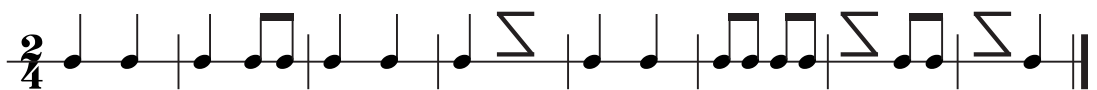
Мелодія цих творів різна. А який характер виконання?

Який із романсів сподобався вам більше?

Георгій Свиридов (1915–1998). Російський композитор, піаніст. Писав симфонічну музику, концерти для фортепіано з оркестром, фортепіанні твори, струнні квартети, романси. Написав музику до трагедії В. Шекспіра «Отелло», до драми О. Пушкіна «Заметіль», музику до кінофільмів та інші твори. Його музика відзначається простотою, національним характером та яскравим різнобарвним оркестровим колоритом.

Пригадайте, як записують паузу, і виконайте вправу.

Розучування пісні.

Диво-осінь

Вірші Л. Ратич, музика А. Олейнікової

Гарні дні, ласкаве диво,
Осінь тепла, золота!
Кольорове і красиве
Листя тихо обліта.

Приспів:

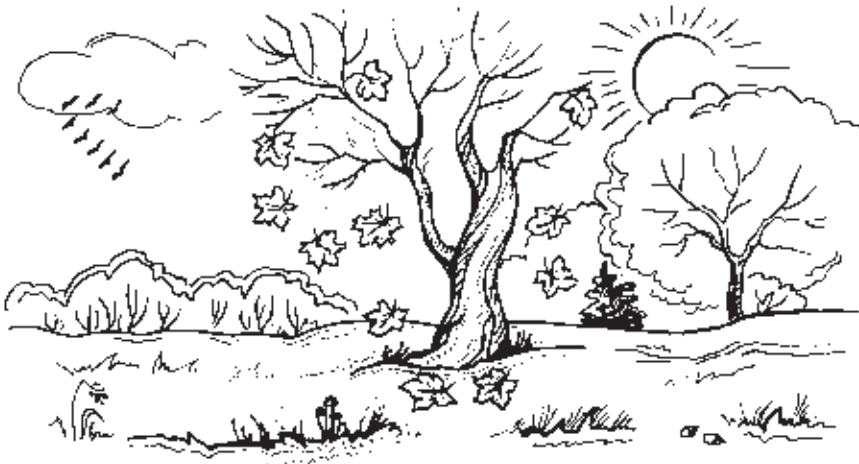
Осінь, осінь, осінь – ти ласкава казка,
І в осінню днину годі сумувать.
Осінь, осінь, осінь – ти остання ласка.
«Здрастуй, диво-осінь!» – буду я співать.

Сонечко ще гріє добре,
І гуляють дітлахи.
Та летіти ген за обрій
Вже збираються птахи.

Птах летить в краї далекі,
Осінь каже: «В добру путь!
До побачення, лелеко,
Повернутись не забудь!»

Приспів.

Приспів.

Як називають ці позначення в музиці?

p (піано) — тихо

mp (мецо-піано) — не дуже тихо

f (форте) — голосно

mf (мецо-форте) — не дуже голосно

ритмічними відтінками

динамічними відтінками